

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Resolutio difficultatis propositæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

ab eo excludat motus anxietatis & dubitationis: quod non habet locum in nostra Theologia, ob defectum claritatis, & evidentiam, quæ caret in hoc statu viæ. Unde in patria, in qua erit conjuncta cum scientia beata, cui subalternatur, & ratione hujus conjunctionis, habebit non solum certitudinem, sed etiam evidentiam suorum principiorum, erit certior omni cognitione naturali, non solum secundum se, sed etiam quoad nos.

ARTICULUS VI.

An Theologia sit habitus, non solum extrinsecè & objective, sed etiam intrinsecè & entitative supernaturalis?

§. I.

Premittenda ad resolutionem questionis?

Notandum primò: scientiam esse quandam habitum per demonstrationem acquisitum, seu quandam qualitatem, in intellectu residuam, & permanentem, quæ inclinatur ad rectè, faciliter, constanter, & delectabiliter discurrendum circa aliquod objectum, & cui deserviunt species intelligibiles, diversa objecta representantes: unde cum Theologia sit scientia, est habitus quidam, per demonstrationem Theologicam acquisitus, quò intellectus inclinatur ad rectè, suaviter, ac delectabiliter discurrendum de Deo, & rebus divinis, & ad deducendas conclusiones certas & infallibiles, ex principiis revelatis, & fide divinâ creditis. Quærimus ergo, an talis habitus sit intrinsecè & entitative supernaturalis, aut extrinsecè tantum & objective, sive, ut alii loquuntur, radicaliter & præsuppositivè: Pro cuius resolutione.

Notandum secundò: de supernaturalitate alicujus effectus, non esse judicandum ex causa remota & mediata, sed ex proxima & immediata: unde si ista sit purè naturalis, effectus etiam erit in entitate naturalis, nec excedet ordinem & limites naturæ. Ratio est, quia virtus causæ remotæ & radicalis, modificatur, determinatur, & veluti deprimitur per influxum & operationem proximam & immediatam: ut constat in influxu solis, & aliorum corporum cælestium, qui modificatur & determinatur à causis proximis & inferioribus. Et hoc præcipuè habet locum in scientiis, in quibus, ut communiter dicitur, conclusio sequitur debiliorem partem, & magis sapit naturam & condiciones principii proximi, quam remoti. Unde videmus ex assensu primorum principiorum, & aliâ præmissâ, non generari habitum primorum principiorum, sed alium inferioris ordinis, nempe scientiam, vel opinionem; & licet Major sit scientifica, si tamen Minor sit opinativa, non causatur scientia, sed opinio.

Notandum tertio: principia Theologiæ (scilicet articulos fidei, ex quibus conclusiones Theologiæ deducuntur) duobus modis posse considerari: primò quatenus sunt in se absolute vera, & prout dicunt ordinem ad primam veritatem revelantem, secundò quatenus dicunt ordinem ad conclusiones, quæ ex illis inferri possunt, mediante discursu; & quatenus eas virtualiter continent, vel in illis virtualiter continentur, Primò modo talia principia sunt formaliter

revelata, & pertinent ad habitum fidei, secundò modo spectant ad Theologiam, inferentem conclusiones ex illis principiis, vel conclusiones jam deductas in illa solventem, nec sunt formaliter, sed virtualiter tantum revelata, aut relevantia ipsas conclusiones.

§. II.

Resolutio difficultatis propositæ.

Dico igitur: licet habitus Theologiæ, sit extrinsecè & objective; vel radicaliter & originativè supernaturalis, quia versatur circa objectum supernaturaliale, & dependet ab habitu fidei, in quo tanquam in semine, vel radice continetur; intrinsecè tamen & secundum suam entitatem, naturalis est. Ita communiter sentiunt nostri Thomistæ, Navarretæ, Joannes à S. Thoma, Philippus à S. Trinitate, & alii qui de hac materia scripserunt: quamvis aliqui recentiores, in manuscriptis oppositum doceant, & existimant Theologiam esse habitum entitative supernaturalis.

Probatur primò conclusio ratione quæ communiter utuntur nostri Thomistæ. Nullus habitus entitative & intrinsecè supernaturalis, a actibus nostris acquiritur: Sed Theologia acquiritur nostris actibus: Ergo non est habitus entitative & intrinsecè supernaturalis. Minor expressè docetur à D. Thoma, tum in Prologo sent. quæst. unicâ art. 3. quæst. unic. 3. ubi hæc scribit: *Sicut habitus primorum principiorum habetur à natura, sed acquiritur habitus conclusionum ex primis principis deductarum: ita etiam in hac doctrina, non acquiritur habitus fidei, qui est quasi habitus principiorum, sed acquiritur habitus eorum quæ ex eis deducuntur.* Tum etiam hic art. 6. ad 3. & 2. 2. quæst. 54. art. 1. ad 2. ubi adducens discrimen inter sapientiam, quæ est donum Spiritus Sancti, & nostram Theologiam, asserit illud in eo consistere, quod illa habetur per infusionem, ista verò per studium humanum acquiritur. *Sapientia* (inquit) *qua ponitur donum Spiritus Sancti, differt ab ea quæ ponitur virtus intellectualis acquisita: nam, hæc acquiritur studio humano, illa autem est desursum descendens, ut dicitur Jacobi 3.* Id etiam experientia constat, cum modus naturalis acquirendi habitum Theologiæ, non sit eum expectare ab infusione Spiritus Sancti, sicut expectari debent prophetia, gratia miraculorum, & aliæ gratiæ gratis datæ, quæ non omnibus fidelibus conceduntur: unde videmus eos solum qui vacant speculationibus, lectionibus librorum, & aliis litterarum exercitiis, talem habitum acquirere, non verò eos qui otio indulgent, & hujusmodi studia & exercitia negligunt. Major verò, in qua videtur consistere difficultas, suaderi potest, tum quia omne ens supernaturaliale per se perit causas supernaturales, & excedentes nostram acquisitionem; tum etiam, quia nullus est assignabilis alius habitus supernaturalis, qui per nostros actus acquiratur.

Nec valet si dicas, nostram Theologiam, etsi sit entitative supernaturalis, posse tamè a actibus nostris acquiri, non verò alios habitus supernaturales, quia illa supponit fidem, à qua potest causari tanquam ab habitu primorum principiorum. Non valet, inquam, si enim ex hoc quod Theologia præsupponat fidem, posset inferri quod ipsa, etsi entitative supernaturalis, tamen a actibus

actibus nostris acquiri possit, eadem ratione A
posset dici, omnes virtutes morales, per se infu-
sas, esse actibus nostris acquisibiles; illæ enim
præsupponunt charitatem, per quam voluntas
adhæret fini ultimo, qui se habet in operabili-
bus, respectu electionis mediorum, sicut prima
principia in speculabilibus, respectu conclusio-
num: sicut enim intellectus per assensum princi-
piorum complectitur ad assensum conclusionum;
ita & voluntas per intentionem ultimi finis, cui
per charitatem conjungitur, redditur potens ad
electionem mediorum, ad quam virtutes mora-
les per se infusæ ordinantur. Ex eadem etiam re-
sponsione sequeretur quod prudentia infusa es-
set actibus nostris acquisibilis, cum illa pariter
supponat fidem, in qua virtualiter & tanquam
in semine continetur; & quod omnes scientiæ
deberent dici innatæ, quia continentur virtua-
liter in habitu primorum principiorum, qui à
natura nobis inditus est.

62. Huic rationi, quæ fundamentalis est, respon-
dentaliqui, negando minorem primi syllogismi:
quamvis enim (inquunt) Theologia nostra ex-
igat necessarium ad sui productionem, & actus na-
turalis discursus, hoc tamen non impedit, quin
se supernaturalis & infusa, quia scilicet ille di-
scursus naturalis, non requiritur tanquam cau-
sa productiva Theologiæ, sed solum tanquam
conditio, sive dispositio ex parte subjecti, con-
naturaliter requisita ad infusionem illius habi-
tus, quod non impedit, quin ille sit supernatura-
lis; sicut non definit charitas esse supernatura-
lis, quamvis ad ejus infusionem plures actus vo-
luntatis, per modum dispositionis prærequirantur.

63. Sed contra primam hæc solutio aperte contra-
dicit doctrinam D. Thomæ, assentientis locis supra
adductis, habitum Theologiæ non infundi, sed
studii humani acquiri.

Secundo, eodem modo requiruntur actus no-
stri ad acquisitionem Theologiæ, quod exiguntur
ad acquisitionem aliarum scientiarum: Sed ad
acquisitionem aliarum scientiarum requirun-
tur per modum causæ, non verò per modum con-
ditionis, aut dispositionis: Ergo & ad acquisitio-
nem Theologiæ. Minor docetur communiter à
Philosophis, & patet ex definitione scientiæ, quæ
definitur, *habitus per demonstrationem acquisitus*; in
tali enim definitione, demonstratio quæ ex acti-
bus nostris componitur, ponitur sine dubio tan-
quam vera causa scientiæ, & non solum tanquam
conditio; ridicula enim esset definitio, quæ tra-
deretur per conditionem ad aliquam prærequisi-
tam, & causam per se illius omitteret. Major et-
iam non videtur minus certa, tum quia Theolo-
gia univocè convenit in ratione scientiæ cum a-
liis, ac proinde eodem modo quò alia definiti-
debent, habitus per demonstrationem, subin-
deque per actus nostros, acquisitus: tum etiam,
quia nulla videtur assignabilis ratio, cur de-
monstratio sit propriè causa aliarum scientia-
rum, & solum conditio respectu Theologiæ,
cum non minus requiratur ad acquisitionem
Theologiæ, quam aliarum scientiarum.

Tertio, cum studium & discursus humani intel-
lectus, sit actus purè naturalis, non potest habere
rationem dispositionis ad habitum Theologiæ,
si ille sit entitativè supernaturalis, & à Deo infu-
sus: Ergo prædicta solutio repugnantia & con-
tradictoria involvit. Consequentiā patet, Ante-
cedens probatur. Dispositio & forma ad quam
disponitur, debent esse intra eundem ordinem, ex

quo inferunt Theologi in tractatu de gratia, ho-
minem ex facultate naturæ, & viribus liberi ar-
bitrii, non posse se disponere ad primam grati-
am: Ergo si Theologia sit habitus supernaturalis,
& à Deo infusus, repugnat quod actus purè
naturales nostri intellectus, ad ejus receptio-
nem vel infusionem disponant. 64

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Si
discursus & ratiocinatio nostra esset dispositio
ultima & immediata ad infusionem Theologiæ, vel
esset dispositio requisita ex aliquo pacto & pro-
missione Dei, vel exigeretur ex natura rei, ita
quod eâ positâ impossibile esset, saltè de via or-
dinaria, quod non infunderetur talis habitus,
sicut positus actibus contritionis, impossibile est non
infundi gratiâ: Neutrû dici potest: ergo & c. Mi-
nor quoad primam partem videtur omnino certa,
tû quia nullibi reperitur hujusmodi pactum aut
promissio facta à Deo: tum etiâ quia ille qui hu-
jusmodi actus discursus exercet, est sæpe maxi-
mus peccator: dicere autè quod Deus, quoties-
cumque peccator voluerit exercere actus natura-
lis discursus, teneatur statim ipsi infundere ha-
bitum entitativè supernaturalè, videtur omnino
absurdum. Probatur verò quoad secundam par-
tem, ratione jam infinitata. Immediata & ultima
dispositio, ad alicujus formæ receptionem ex na-
tura rei requisita, & cû talis forma necessariâ ha-
bens connexionem (qualè habent actus discursus
cum Theologia) debet esse ejusdem ordinis cum
illa: sed si Theologia sit entitativè supernatura-
lis, hujusmodi actus discursus, utpote entitativè
naturales, non erunt ejusdem ordinis cum tali
habitu: Ergo non poterunt esse ultimæ dispositio-
nes, ex natura rei requisitæ ad ejus infusionem. 65

Probatur secundo conclusio alia ratione quæ
notabili secundò insinuavimus. De naturalitate
vel supernaturalitate alicujus rei, judicandum
non est ex causa remota & radicali, sed ex pro-
xima & immediata: Atqui habitus Theologiæ
procedit immediatè & proximè, à potentia na-
turali, in quantum naturali: Ergo entitativè na-
turalis est. Major patet in actibus fidei & chari-
tatis, qui sunt entitativè supernaturales, quia li-
cet procedat radicaliter & remotè ab intellectu
& voluntate, quæ potentia sunt naturales, ta-
men causa eorum proxima & immediata, nimi-
rum habitus fidei, vel charitatis, est entitativè
supernaturalis; & in naturalibus videmus quod
influxus causæ remotæ & radicalis, modificatur
& determinatur per influxum & operationem
causæ proximæ & immediatæ, ut constat in in-
fluxu Solis, & aliorum corporum cælestium, re-
spectu effectuum sublunarium, qui in natura &
specie semper conveniunt cum causis particu-
laribus. Minor verò suadetur: ille habitus pro-
cedit immediatè & proximè à potentia natura-
li, ut naturalis est, qui tantò majorem habet per-
fectionem, quantò potentia illa naturalis habet
majorem & perfectiorem virtutem naturalem:
Sed habitus Theologiæ, & actus per quos acqui-
ritur, tantò sunt perfectiores, quantò intelle-
ctus habet majorem & perfectiorem virtutem
naturalem; patet enim quod illi qui habent in-
tellectum acutiorem, melius, ac plures percipi-
unt veritates Theologicas, quam illi qui minus
subtile ingenium sortiti sunt; & quamvis ad
Theologiam prærequiratur habitus fidei, ex
majori tamen vel perfectiori habitu fidei, non
colligitur major perfectio habitus Theologiæ,
cum plures mulierculæ sapissimè in habitu fi-
dei

E
C 2
dei

dei excedant praestantissimos Theologos. **66** Ex his intelliges, quod ut aliquis habitus vel actus, sit entitativè supernaturalis, oportet necessariò quod à causa totali supernaturali immediatè attingatur, ita ut potentia naturalis nõ concurrat ad illum immediatè per seipsam, sed mediante virtute supernaturali, quæ sit tota vis agendi proxima. Ex quo inferunt nostri Thomistæ in Tractatu de visione beatifica, duos intellectus inæquales in perfectione naturali, cum æquali lumine gloriæ. equaliter videre Divinam Essentiam, & intellectum naturaliter imperfectiorem, qualis est intellectus humanus, respectu Angelici, si unico gradu luminis gloriæ excedat Angelicum, perfectiùs videre Deum, quam Angelicum: cum ergo id non reperitur respectu Theologiæ, sed totum oppositum, & inter fideles, non illi qui majori fide præditi sunt, sed qui acutiori & præstantiori polent ingenio meliùs percipiant veritates Theologicas, & plures conclusiones videant in principis revelatis, manifestum est, fidem non influere in Theologiam, per modum causæ proximæ & immediatæ, sed totum per modum causæ radicalis, & remotæ, subindeq. illam non esse entitativè supernaturalem, sicut est fides, sed naturalem, sicut vis discurrendi & ratiocinandi intellectus humani.

67 Tertio suaderi potest conclusio: scientiæ non desumatur suam specificationem à ratione formali quæ, nisi prout substat rationi sub quâ, unde si ratio sub quâ aliquid scientiæ, sit naturalis, illa supernaturalis entitativè esse nequit: Sed ratio sub quâ Theologiæ, est entitativè naturalis: Ergo & ipsa Theologia. Major patet, Minor probatur: ratio sub quâ Theologiæ, illam distinguens à fide, & scientiis purè naturalibus, est revelatio virtualis: Sed illa intrinsecè & entitativè naturalis est, & supernaturalis solum extrinsecè & præsuppositivè, cum illa nihil aliud sit, quam vis naturalis intellectus creati, ut deducens per discursum naturalem intellectus, aliquas conclusiones ex principis revelatis, & fide divina creditis: Ergo ratio formalis sub quâ Theologiæ, intrinsecè & entitativè naturalis est.

Confirmatur: in articulis fidei, qui sunt principia nostræ Theologiæ, duplex ordo distinguendus est; alter ad primam veritatem revelantem, alter ad conclusiones ex illis per discursum naturalem deducibiles, ut notabili tertio declaravimus. Primus ordo est supernaturalis, & specificat habitum fidei; alter naturalis, & specificat habitum Theologiæ, illumque distinguit à fide, quæ non est discursiva, sed immediatè assentitur principis revelatis; unde licet fides sit intrinsecè & entitativè supernaturalis, non tamen Theologia, sed illa medium tenet locum inter fidem & scientias purè naturales; non enim est perfectè & entitativè supernaturalis, sicut fides; neq. totaliter & omni ex parte naturalis, sicut Physica vel Metaphysica, sed naturalis simpliciter, & entitativè, & supernaturalis secundum quid, seu radicalitèr & objectivè, ut magis ex solutione argumentorum patebit.

III.
Solutio objectionum.

68 Obijciunt inprimis Adversarii auctoritatem D. Thomæ, qui hęc art. 1. appellat Theologiam, scientiam revelatam, & divinitus inspiratam. Et art. 3. ad 2. asserit illam esse veluti

A *quandam impressionem divinæ scientiæ, quæ est entitativè supernaturalis.*

Sed faciliè respondetur, S. Doctorem solum velle quod Theologia sit virtualiter seu radicaliter revelata & inspirata, id est dependens à fide, quæ divinitus nobis revelatur & inspiratur. Similiter cum assent illam esse veluti quandam impressionem divinæ scientiæ, loquitur de impressione seu participatione virtuali, non verò de formali: cum enim Theologia contineatur in fide tanquam in semine, & veluti in habitu primorum principiorum, & in principia fidei suas resolvat conclusiones, rectè dici potest impressio seu participatio virtualis divinæ scientiæ, quantum ad certitudinera, cujus fides est formalis expressio seu participatio.

69 Obijciunt secundo: illa scientia est supernaturalis quantum ad speciem, subindeque quantum ad entitatem, cujus specificativum formale est supernaturale: Sed specificativum formale Theologiæ est supernaturale: Ergo & ipsa Theologia. Major patet, Minor probatur. Specificativum formale in scientiis, sunt ipsa principia, prout subsunt tali vel tali abstractioni, & prout illuminant conclusiones, quæ ex illis per discursum naturalem intellectus deducuntur: Sed principia Theologiæ sunt supernaturalia, sunt enim ipsi articuli fidei, ex quibus per discursum conclusiones Theologiæ deducuntur: Ergo specificativum formale Theologiæ, supernaturale est.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem; ad cujus probationem, concedo etiam Majorem, & distingo Minorem. Principia Theologiæ sunt supernaturalia formaliter & reduplicativè, nego: materialiter & specificativè, concedo. Solutio patet ex supra dictis: nam, ut supra ostendimus, articuli fidei, qui sunt principia Theologiæ, non ingrediuntur demonstrationem Theologicam, nisi prout subsunt luminis & discursui naturali intellectus humani, quo mediante illuminant conclusiones Theologicas, quæ in ipsis virtualiter continentur: unde quæ talia, non sunt supernaturalia formaliter & reduplicativè, sed materialiter tantum & præsuppositivè; subindeque ipse habitus Theologiæ, qui ab ipsis specificatur, radicaliter solum & objectivè supernaturalis est, non verò formaliter & entitativè.

70 Dices, lumen & discursus intellectus humani se habet solum per modum conditionis applicantis principia revelata ad conclusiones Theologicas: Ergo licet ille sit naturalis, non sequitur habitum Theologiæ esse entitativè naturalem. Consequentia patet, nam specificatio & quidditas rei sumitur ab ejus causa formali, non verò à conditione purè applicante. Antecedens verò probatur: eodem modo se habet discursus naturalis intellectus ad Theologiam, sicut præmissa naturalis in demonstratione Theologica: Sed præmissa naturalis est tantum conditio applicans, ut supra diximus. Ergo & discursus naturalis intellectus.

Respondeo negando Antecedens, ad cujus probationem, nego etiam Majorem, & paritatem; præmissa enim naturalis in demonstratione Theologica, requiritur solum per accidens, & propter defectum intellectus nostri, nec est necessaria in Angelis, aut in Beatis, ut supra explicatum est: discursus verò naturalis, sive formalis, sive virtualis, pertinet ad essentiale constitutum cujuscunque scientiæ, sive Theolo-

